

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זלפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

כח' אב תשפ"א 1386 (שנה כו')

נושא השבוע: חודש אלול

ההפטרה: "ענייה סוערה" (ישעיה נד)
וב' פסוקים "ממחר חדש" (שמואל א, כ)

פרשת ראה - שבת מברכיך

ראש חודש אלול יחול אי"ה בימים ראשון ושני מולדו
ביום ראשון בשעה 11:43 ו-10 חלקים

האט,
חודש אלול
לפניך!

"את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה'... והקללה אם לא תשמעו" (יא, כז-כח)

שאל רבינו ה"אביר יעקב" אבוחצירא זצ"ל: היה ראוי לומר "את הברכה- אם תשמעו" כפי שנאמר בהיפוכה של הברכה. אלא שזו עצמה הברכה ואין ברכה גדולה מזו, שיהיו שומעים ומקבלים ומקיימים את מצוות ה', שהיא עיקר תכלית בריאת האדם בעולם, ושהיו בעיניהם דברי התורה והמצוות כחדשים בכל יום. וזה שנאמר "את הברכה אשר תשמעו". זוהי ראשית הברכה שאברך אתכם: יהי רצון שתשמעו, תקבלו ותקיימו את המצוות, "אשר אנוכי מצוה אתכם היום" – כאילו היום נצטויתם בהם, כן תקיימו אותם בהתחדשות והתלהבות – וזו הברכה כשלעצמה!

"רק אם שמוע תשמע בקול ה' אלוך" (טו, ה)

המילה "רק" באה למעט, ישנם אנשים שכאשר באים אליהם ואומרים להם לשוב בתשובה או לקיים מצוות, הם משיבים שאם יהיה להם דבר מסוים או יראו ניסים בעיניהם אז ישובו בתשובה. ויוצא שהם עושים חלילה תנאים עם השם יתברך, שאם ימלא את מבוקשם אזי יתקרבו אליו ויקיימו את המצוות. ולכן בא הכתוב ואומר: "רק אם שמוע" -אלו אנשים שכל ימיהם עושים תנאים ואומרים: "אם יהיה לי כך וכך אשמע לקול הכתוב בתורה, בא הכתוב ואומר שצריך למעט ולבטל את טענתם ועליהם לקיים: "תשמע בקול ה' אלוך" -ללא תנאים מוקדמים.

אם לא עכשיו אימתי?

השקפת היהדות

שכני הגר במושב לא חש בטוב ולפתע התמוטט ואיבד את הכרתו, אשתו שהיתה באותה שעה בבית איבדה את העשתונות וצעקה לעזרה. שכן בשם שמעון שהוא חובש רץ מיד להגיש עזרה רפואית עד בוא האמבולנס וביצע בו פעולות החייאה בזכותם ניצל החולה ממות. באחד הימים פגשתי באותו שכן ואמרתי לו: "עליך לתת תודה ענקית לשמעון, מתנה כלשהיא כהוקרה על שהציל את חיך..." , "מובן שאעשה זאת, בדעתי להעניק לו סכום כסף גדול של 4000 ₪". לאחר מספר ימים פגשתי בו שוב: "האם שמח שמעון על המתנה?", "מ...לא... עוד לא פגשתי אותו, אבל אין בכך כלום, הוא לא יפסיד דבר, מילה היא מילה אתן לו 400 ₪, תראה אותם כבר מונחים בכיסו", כשבליבי אמרתי אווה איך 4000 ירד ל-400 ... עברו ימים אחדים ושוב שאלתי אותו: "נו, האם פגשתי כבר את שמעון?", "שמעון... אה... כן אני מפתם למענו תרנגולת שמנה ששונה 40 ₪ ... אתה יודע מאותם תרנגולות שיש לי בלול, הוא בוודאי ישמח מאוד על המתנה, אל תדאג, אני לא מאלה ששוכחים את מטיבהם..."

לאחר שבוע פגשתי ושאלתי: "נו, מה נשמע עם התרנגולת שלך?", "התרנגולת? אכלתי אותה אתמול,

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:29 - 7:34 * סוף זמן ק"ש 8:43 - 8:41

יציאת שבת: 8:56

יציאת שבת: 8:04

כניסת שבת: 7:14

היא הייתה מצוינת ביותר!... והלקח הוא ברור !!!

כל שנה נותן לנו בורא העולם במתנה את הבריאות, הפרנסה, משפחה וחיים ו"בסך הכל" הקב"ה מצפה שנחזור בתשובה ונתקן את עצמנו ואנו מבטיחים.. אך הימים חולפים ואנו שוכחים להשיב למיטבנו – הקב"ה. אז מה עושים ?? מקבלים נושא אחד או שניים להשתפר בו, וכל יום במשך השנה נקדיש 2-3 דקות לחשוב על קבלות שקיבלנו ואיפה אנו עומדים בעניין, ואיך משתפרים בנושא הלאה ומומלץ להצמיד את אותן דקות לדבר שאנו חייבים לעשותו בכל יום כגון: בבוקר מיד אחרי תפילת שחרית וכיו"ב וכן בנוסף מומלץ גם באותו זמן להזכיר כ-10 תודות לקב"ה שהיו ביום האחרון וכך בכל יום. ושני דברים אלו תודות לה' בכל יום וחשבון נפש קצר על קבלות שקיבלנו תביא אותנו לחיים טובים !!!!

מעשה שהיה

במידה שאדם מודד מודדין לו

שמי משה ואני בן 14, אני נער סוער ופעיל במיוחד, אוהב להתעניין בהרבה נושאים וממהר להגיב. אימא שלי אומרת לי שלא על כל דבר צריך להגיב מיד ובעוצמה גבוהה כל כך... אך לצערי מפעם לפעם אני נגרר לתגובות קשות, כועס מהר מאד ומוצא את עצמי מאבד חלק מחברי.

בתקופה האחרונה אני עובד על מידותיי ומנסה למתן את תגובותיי וזה לא קל לי בכלל. מתי נולד אצלי הרצון להשתנות לטובה? היה זה בשבת אחת, יצאתי לבית הכנסת ב-7:30 בבוקר, אבי הוא רב הקהילה ורב בית הכנסת בו אנו מתפללים. אבי הוא טיפוס הפוך ממני, שלוה נסוכה על פניו, הוא לא מרים את קולו ומדבר בנועם ובעדינות. כבר ראיתי כמה וכמה אנשים שדיברו אליו לא יפה והוא לא הוציא מפיו מילה שיש בה ביקורת או עקיצה.

אבי הוא יהודי מורם מעם, בעיקר בהנהגות שבין אדם לחברו, הוא גם דמות תורנית ופיו מפיק מרגליות הן בהלכה והן במוסר. אנו מתגוררים בשכונת מעורבת כך שמדי פעם גם אנשים שאינם שומרים מצוות נכנסים לבית כנסת להתפלל, בעיקר שיש להם אירוע שמחייב בית כנסת. המתפללים מכירים אותי, אני מתיישב בבית הכנסת ומסלסל את פסוקי דזמרא בלחן המסורתי, לפתע הבחנתי ביהודי מבוגר כבן 70, הוא היה לבוש חליפה ירוקה, חולצה צהובה, לרגליו נעלי ספורט ולראשו כיפה בהירה קטנה. הוא היה עטוף בטלית מצהיבה ומיושנת, אחז בסידור והחל לדפדף. איני יודע מדוע אבל הוא משך את תשומת ליבי, כנראה הוא אורח או דייר חדש בסביבה, כי מעולם לא ראיתי קודם, מה שברור דתי הוא לא! החלטתי בליבי.

לפתע הבחנתי לתדהמתי בטלפון סלולרי קטן מבצבץ קלות מכיס חולצתו, מנין יש לו את החוצפה להגיד עם המכשיר הזה לבית הכנסת בשבת? אוי לאותה בושה!

התפללתי להשם שרק לא יקנה איזו עליה, התחלתי להרגיש את גלי הכעס מתחילים לבעבע בתוכי. התפילה נמשכה, עצמדנו לתפילת 18 וחזרת הש"ץ קדיש תתקבל, והגבאי הנאמן החל למכור עליות. הוא לא גילה עניין בקניית העליות, שבעה עולים כבר רכשו את זכותם

כשהגבאי הכריז: "מפטיר, מי קונה מפטיר?", "מאה" הכריז האיש, "מאה חמישים" הצהיר מתחרה צעיר, "מאתיים חמישים" התעקש האיש, הלכתי לכיוון אבי ולחשתי לאוזנו: "אבא, ליהודי עם החליפה הירוקה יש פלאפון בכיס, הוא לא שומר מצוות, תעשה הכל שלא יעלה למפטיר". אבא הנהן בראשו וסימן לי: "משה, שב במקומך, יהיה בסדר", בינתיים המכירה נמשכה ובסופה הוא קנה את המפטיר ב-700 ₪.

הייתי נסער איזה חילול השם!! ממש רתחתי בתוכי פנימה, הרגשתי כמו הר געש שאוטוטו מתפרץ על פני הסביבה. ניגשתי לאבי נסער כולי: "אבא, תסכים איתי שלא יעלה על הדעת שאת המפטיר יקרא מחלל שבת, אבא, אסור לתת לו לעלות, יש לו מכשיר נייד בכיס!". אבא שמר על ארשת פנים קפואה ולחש: "משה, זה עניין שלי, אני יודע מה לעשות".

נעתי באי שקט מופגן, אבי הניח את אצבעותיו על שפתיו כרומז לי להיות בשקט.

העולה השביעי עלה ואמר חצי קדיש ואז הגבאי הכריז: "עלה מפטיר כבוד..." האיש צעד לאט, ברך את ברכות התורה ובעל הקורא קרא בתורה, כשסיים ברך שוב והחל לומר את ברכות המפטיר. כאן כבר גלשתי על גדותי, במבט לאחור אני מתמלא בוש...רציתי לזעוק: זו בושה וחרפה, ממש בזיון הקודש, היהודי הזה מחלל שבת... אבל הבלגתי ויצאתי בכעס ובהפגנות מביית הכנסת, בטוח כמו תמיד, בצדקת דרכי.

אבא חזר מהתפילה וצער עמוק שכן בין עיניו, הוא הניח את ידו על כתפי וביקש לשוחח איתי במרפסת, "בני אהובי, הבחנתי בסערה הפנימית שלך, בכעס הגדול שהיה לך ולכן עזבת את בית הכנסת שהיהודי שחשדת בו כמחלל שבת עלה "למפטיר". ילדי היקר, דע לך שמן השמים מנסים אותנו כל העת ובוחרים אותנו האם אנו דנים את הזולת לכף זכות. כל יהודי הוא בחזקת כשרות, ואף אם עינינו רואות אותו עובר עבירה יש לדון אותו לכף זכות ולחפש פתרונות גם עקומים ומשונים, כדי להצדיקו שאם נעשתה עבירה היא בשוגג או שמא שאינו יודע כלל שזו עבירה. ועכשיו אספר לך מה התרחש עם האיש לאחר שיצאת כדי שתפנים את הדברים ותפיק מהם לקח, האיש עלה למפטיר וברך יפה ומדוקדק, הוא בכה בדוכן על אשתו שנפטרה לפני כשבועיים והנה הבחנתי בחוט של ציצית קטן משתרבב מעל חגורתו, "כבודו לובש ציצית?" שאלתי אותו "בוודאי, כל חיי לבשתי ציצית..." השיב, "אז יסביר לי כבודו מה עושה מכשיר נייד בכיס חולצתו" לחשתי באוזנו. האיש נאלם דום, מישש בכיסו ורעד "כבוד הרב, באתי להתארח אצל בני שגר ברחוב הסמוך, שאלתי אותו אם יש בית כנסת שפתוח גם בשעות הקטנות של הלילה, כדי שאוכל לקרוא כמנהגי את כל ספר התהילים, ובני סיפר לי שאצלכם פתוח כל הלילה, ב- 2:30 לפנות בוקר התעוררתי בחדרי החשוד, לבשתי את החולצה שהונחה על הקולב ולדאבון ליבי מבלי משים לבשתי את חולצת החול שלי, סליחה כבוד הרב זה ממש בשוגג" התנצל האיש. הרגשתי שגלים ענקיים של בושה מטלטלים את נפשי, כיצד חשדתי באדם כשר וכמעט שצעקתי לעברו הערה מעליבה.

אבא חיבק אותי חזק, נשק לי במצח ולחש לי: "משה אגלה לך סוד עצום, כאשר יהודי מרגיל את עצמו לדון את חברו לכף זכות והוא תמיד סבלן ומאיר פנים אליו, אז הקב"ה נוהג כך כלפיו, כדאי לך לאמץ את הסוד הגדול הזה, הוא יגרום לך הרבה אושר ושמחה בחיים.

(מול העיניים שלי 2- קובי לוי)

הלכות חודש אלול

פינת ההלכה

א. מראש חודש אלול ואילך, ארבעים יום קודם יום הכיפורים הם ימי רצון, סליחה וכפרה לישראל לפי שאז ה' קרוב לבניו וידו פתוחה לקבל שבים יותר ממזמן אחר (תק"ע ס' קכ"א ס"א) וראוי להזדרז בתשובה, תפילה וצדקה בחודש זה (תק"ע ס' וטוב יותר בימים אלו להרבות בסליחות ותחנונים עם הציבור מללמוד (כ"ה ס' תקפ"א ס"ק ז) ודווקא אם מתבטלים קצת מהלימוד, אבל אם כל הלימוד כמעט נהרס כתוצאה מעייפות [כשקמים לסליחות מוקדם בבוקר] עדיף שימשיכו בלימודם כרגיל (חז"ע ימים נוראים ע"ט). [וינהגו כבסעיף ה'].
ב. יהא האדם ירא וחרד מאוד בחודש אלול מאימת המשפט הקרב ובא, ולא יאבד ימיו לבטלה אלא יפשפש במעשיו בכל יום ויום ויתקן את הדרוש תיקון, וזה היה ראוי לעשות כל ימות השנה, אך לפחות יעשה כן בימים אלו (החיד"א צמורה אכ"ע קמז).

ג. נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות (תק"ע ס' תקפ"א ס"א) החל:

הספרדים: מ- ב' באלול (השנה מיום שלישי) (ס' מ"א ס"ק ז) ואין אומרים סליחות בשבת.

האשכנזים: מ- כ"ב באלול (הרמ"א ס').

סיום הסליחות ביום כיפורים.

ד. הזמן הראוי ביותר לסליחות הוא באשמורת הבוקר לפי שבשעה זו מתעוררים חסדי ה' (כ"ה ס' ס' ס"ק א) וזמנה מחצות לילה, אבל מצאת הכוכבים עד חצות לילה אסור לומר סליחות (החיד"א צמ"כ יוסף ס' ס"ק ז) מ"מ כשלא מתאפשר [באשמורת הבוקר, ובחצות] אפשר לומר סליחות בשעות הבוקר לפני

שחרית או אחה"צ לפני מנחה (יח"ד ח"א סי' מו).

ה. אברכים ובני ישיבות שאם ישכימו לסליחות עלולים להתבטל מסדר לימודם מחמת עייפות וכן מורים, מלמדים, פועלים ושכירים שאם ישכימו לסליחות לא יוכלו לעשות מלאכתם נאמנה פטורים, מ"מ ישכימו במקצת הלילות בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה, ומה טוב אם יאמרו סליחות בבוקר קודם שחרית או בערב לפני מנחה [כאמור לעיל] (חזו"ע עמ' ח-ט).

ו. עדיף לומר תיקון חצות מאשר להשכים בעוד לילה לאמירת סליחות, ולכן מי שאינו יכול לקיים שניהם יעדיף אמירת תיקון חצות (שארית יוסף ח"א עמ' ת, אור לציון ח"א סי' יב, זכ"ח ס"א וישלח ס"ט), ואם אומר את תיקון חצות ומיד אומר (בתוך חצי שעה) את הסליחות יאמר את הווידוי בסליחות ולא בתיקון חצות (כזה"ח סי' א' ס"ק כג, אור לציון ח"ב פ"מה ס"מלה, עין ילקו"י חדש סי' א עמ' רז). [שהווידוי של הסליחות מעלתו גדולה מזו של וידוי של תיקון חצות של יחיד].

ז. הווידוי הוא האופן המעשי של התשובה יחד עם חרטה בלב והקבלה לעתיד ולכן בנוסף לווידי יתחרט בלב על המעשים הרעים וגם "יקבל לעתיד" שלא ימשיך לעשותם (מועדים וזמנים ח"א סי' נז).

ח. המנהג הוא שהחזן אומר את הווידוי בקול רם והציבור בלחש (ילקו"י ח"א עמ' שמג). **הטעם:** היחיד מתוודה בלחש כדי שלא ישמע איש וידוי חברו ויכלם, לפי שצריך לפרט חטאיו אבל ש"צ שמתודה באופן כללי בעד כולם צריך להשמיע קולו לרבים למען יזכרו וישוּבו (ילקו"י נקט שו"ת הרמ"ע מפלנו סי' קב).

ט. צריך לומר את כל נוסח הווידוי גם שהוא בטוח שלא חטא בפרט מסוים המוזכר שם (ק. ילקו"י סי' קלא ס"ד). ואם יודע שחטא באיזה פרט שלא מוזכר בנוסח ראוי שיפרטו בלחש (שו"ע סי' תז ס"ב).

י. בעת אמירת הווידוי צריך לעמוד ולשוח מעט (שו"ע סי' תז ס"ג) ולא להיסמך על שום דבר [באופן שאם ינטל הדבר יפול] (מג"א סג). אבל זקן או חולה מותר להם להיסמך בווידי (כזה"ח סי' קלא ס"ק י"ב).

יא. יאמר את הווידוי בנחת ובמתינות ולא במרוצה ובלא הבנה, ויאמר בלב נשבר ונדכה וידע לפני מי הוא מתודה, ובשעת הווידוי עליו להכות ביד ימינו באגרוף על הלב בצד שמאל הכאה אחר הכאה בנחת (שארית יוסף ח"ג עמ' רכו) על כל מילה מהווידוי [מקום ההכאה 4 אצבעות מתחת לחזה (כזה"ח ס"א כי תשא ס"ג, תורת מועדים סי' א ס"ט)].

יב. אמירת הסליחות צריכה להיות בכוונה, בנחת, במתינות ובהכנעה יתירה. ויש לכוון באמירת י"ג מידות [באמירת ה' ה' ב-יג' ישים רווח ולא יאמרם ברצף], והחשוב ביותר בעת אמירת הסליחות והווידוי הוא לפשפש במעשים ולשוב בתשובה שלימה ולא לצעוק ולסלסל מבלי להבין (סג).

יג. יכול כל אדם להצטרף לסליחות מביתו ולצאת ידי חובה בזה, כאשר מאזין לשידור חי ברדיו או בלוויין אף על פי שאין אצלו מניין וכן לענות "אמן" על קדיש, קדושה ו-יג מידות (ילקו"י יוסף ימים נוראים לנש"ל יתכן יוסף סי' תקפ"א ס"ק י עמ' יז-יח וכן סובר הרשל"צ עובדיה יוסף זצוק"ל, מקור הבכנה לגר"פ טולדנו ח"ב פ"ע ס"ה) [יש חולקים כגון: הרב בן ציון אבא שאול ועוד (שו"ת אור לציון ח"ד פ"א ס"ד, שו"ת דברי דוד ח"ב לגר"ד טהרני אור"ח סי' מ ועוד)].

יד. האשכנזים נוהגים לתקוע בשופר בכל יום בשחרית (הרמ"א סי' תקפ"א ס"א) אך הספרדים לא נהגו כן, מ"מ יש נוהגים לתקוע בשופר בסליחות בשעת אמירת י"ג מידות ובקדיש האחרון של הסליחות (תורת מועדים סי' א ס"א) ויזהרו שלא לגרום הפרעה לשכנים שישנים (סג ס"ק א וחזו"ע עמ' כד).

טו. הקטעים בסליחות שתיקנו בלשון ארמית אין ליחיד לאומרם אלא בציבור וכן י"ג מידות אין לאומרם ביחיד, אבל רשאי בדרך קריאה בעלמא בטעמי המקרא (חזו"ע עמ' יא).

טז. המשכים קום באשמורת הבוקר לומר סליחות [צריך לברך ברכת התורה קודם אמירת סליחות (חזו"ע עמ' ה)]. צריך להיזהר שלא ישן בתפילת שחרית, ומה גם שהוא מעוטר בתפילין שאסור לישון ויצא שכרו בהפסדו. ומי שאינו יכול להיזהר בזה עדיף שיאמר סליחות בחצות או לפני מנחה כדי שיוכל להתפלל שחרית כראוי (תורת מועדים ס"ו).

יז. שליח ציבור הרצוי ביותר הוא בן תורה, (היודע ניגוני הסליחות) ועדיף מכל חזן אחר, ועדיף שיהא בן שלושים, נשוי (ילקו"י ח"ה עמ' יט).

יח. נוהגים שהכותב מכתב לחברו בחודש אלול, יפתח: "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" (כזה"ח סי' תקפ"א ס"ק יח, חזו"ע עמ' כו) וה"ה בכל מכתב שנשלח במדיה הדיגיטלית כדואר אלקטרוני וכדו' (ד.ע.).

יט. על פי דין יש לבדוק מזוזות פעם ב-3.5 שנים (שו"ע יו"ד סי' רלא ס"א), מ"מ ממידת חסידות יש לבדוק תפילין ומזוזות כל שנה בחודש אלול (שו"ת יח"ד ח"א סי' מט).

וכשיש צרות בבית יש לבדוק את המזוזות בחודש אלול ולא לחכות ל-3 שנים (כזה"ח יו"ד סי' רלא, קול יעקב ס"ק ג, רוח חיים פלא"י גס, פת"ש ס"ק ג שם ועוד).

אנו שמחים להודיע שיצא לאור בס"ד ספר כריכת עלונים של שנת תשע"ח (שנה כג) בכמות מאוד מצומצמת ניתן להשיג (בתשלום) הספר עוסק בעיקר בנושא: צניעות וכשרות
בטל: 08-8644452 *כל הקודם זוכה

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com